

4- Hazret-i Azrail aleyhisselâm, Cenab-ı Hakk'a demiş ki: Kabz-ı ervah vazifesinde...

Bu sırra bir misal-i latîf suretinde bir temsil-i manevî rivayet ediliyor ki:

Hazret-i Azrail aleyhisselâm, Cenab-ı Hakk'a demiş ki:

— **Kabz-ı ervah vazifesinde senin ibadın benden şekva edecekler. Benden küsecekler.**

Cenab-ı Hak lisan-ı hikmetle ona demiş ki:

— **Senin ile ibadımın ortasında musibetler, hastalıklar perdesini bırakacağım. Tâ şekvaları onlara gidip sana küsmesinler.**

Evet, nasıl ki hastalıklar perdedir, ecelde tevehhüm olunan fenalıklara mercidirler. Ve kabz-ı erwahta hakiki olarak hikmet ve güzellik, Hazret-i Azrail aleyhisselâmın vazifesine mütealliktir. Öyle de Hazret-i Azrail aleyhisselâm da bir perdedir. Kabz-ı erwahta zahiren merhametsiz görünen ve rahmetin kemaline münasip düşmeyen bazı hâlâta merci olmak için o memuriyete bir nâzır ve kudret-i ilahiyeye bir perdedir.

Evet, izzet ve azamet ister ki esbab perdedar-ı dest-i kudret ola aklın nazarında; tevhid ve celal ister ki esbab ellerini çeksinler tesir-i hakikiden.

Hastalık Ölümün Faili Değildir

Hastalık öldürmez; ölüm emri geldiği için hastalık perde olur. Deprem öldürmez; ecel hükmü geldiği için deprem sebep suretinde görünür. Yangın, kaza, yaşlılık, mikrop, damar tıkanıklığı, organ yetmezliği hakiki fail değildir. Bunlar ölüm hadisesinde yalnızca zahirî sebeplerdir. Ölümün hakiki faili, hayatı veren ve ecel geldiğinde ruhu alan Allah'tır.

Hastalık Azrail'e Perdedir

İnsan çoğu zaman ölümün arkasındaki rahmeti, vazife tamamlanmasını, dünya imtihanının bitmesini, berzah âlemine geçişi göremez. Sadece ayrılığı, acıyı ve bedendeki çöküşü görür.

İşte hastalıklar ve musibetler burada Hazret-i Azrail'e perde olur. İnsan "hastalık aldı götürdü", "kaza sebep oldu", "deprem can aldı" der. Böylece ilk şikâyet o zahirî sebebe gider.

Azrail de Allah'a Perdedir

Daha derin bir sır da şudur: Hastalık Azrail'e perde olduğu gibi, Hazret-i Azrail de Allah'ın kudretine perdedir. Çünkü bazı gafiller hastalık perdesini yırtıp "Aslında hastalık öldürmedi" dese bile, hemen doğrudan Allah'ın filine itiraz etmesin diye ikinci perde olarak Azrail aleyhisselâmın memuriyeti görünür. O da hakiki fail değil, sadece vazifeli bir memurdur.

En Büyük Sebebin Hâli

Hazret-i Azrail aleyhisselâm gibi büyük bir melek dahi ruhların kabzında hakiki tesir sahibi değildir. O, Allah'ın emrine bakan bir memur, bir nâzır, bir perdedir. Ruhları yaratan da Allah'tır, hayatta tutan da Allah'tır, ecel geldiğinde alan da Allah'tır. Azrail aleyhisselâm burada rububiyete ortak değil; emre itaat eden bir vazifeli kuldur.

Sebeplere Tatbik

Madem Hazret-i Azrail gibi büyük bir memur, ölüm gibi büyük bir hadisenin hakiki faili değildir; artık bulutun yağmura, ağacın meyveye, ineğin süte, doktorun şifaya, ilacın tesire, patronun rızka, toprağın ekine hakiki fail olması hiç mümkün değildir. Bunların hepsi Azrail misalinde olduğu gibi perde, vasıta, dellâl ve memurdur.

Gafil İnsanların Yanlış Sözü

Gafil insan der ki: "Hasta oldu, öldü." Hakikat ise der ki: "Eceli geldi, hastalık perde oldu." Gafil insan der ki: "Deprem can aldı." Hakikat ise der ki: "Ecel hükmü geldi, deprem o hükme perde oldu." Gafil insan der ki: "Doktor kurtardı." Hakikat ise der ki: "Allah şifa verdi, doktor o şifaya vesile oldu."

Sebeplerin vazifesi icat etmek değil, perde olmaktır. Musibetler Azrail'e perdedir. Azrail Allah'ın kudretine perdedir. Diğer bütün sebepler de aynı şekilde Allah'ın fiillerine perde yapılmış vazifeli memurlardır. Böylece gafil insanların hikmetini göremediği hadiselerdeki yersiz şekvâ ve şikâyetleri doğrudan Allah'a yönelmez; zahirî sebeplere gider.

Evet, izzet ve azamet ister ki esbab perdedar-ı dest-i kudret ola aklın nazarında;

İzzet, Allah'ın yüceliği, kusurdan münezzehe oluşu ve ulûhiyet makamının büyüklüğüdür. **Azamet** ise Allah'ın sonsuz büyüklüğü ve haşmetidir. Bu izzet ve azamet, bazı işlerde

sebeplerin perde olmasını ister. Çünkü insanın dar aklı, bazı hadiselerdeki hikmeti hemen göremez. Ölümü acı görür, hastalığı zulüm zanneder, musibeti şer zanneder, ayrılığı sadece hüznün olarak okur. İşte sebepler burada perde olur.

Perdedar-ı dest-i kudret, “Allah’ın kudret eline perde olan şeyler” demektir. Mesela hastalık ölüme perde olur. Deprem, yangın, kaza, yaşlılık gibi sebepler ecele perde olur. Bulut yağmura perde olur. Ağaç meyveye perde olur. İnek süte perde olur. Doktor şifaya perde olur. Patron rızka perde olur. İnsan zahirde bunları görür; fakat hakikatte iş gören Allah’ın kudretidir.

“Aklın Nazarında”

Burada “aklın nazarında” denilmesi çok mühimdir. Çünkü hakikatte Allah’ın kudreti perde arkasında kalmış değildir. Allah her şeye her şeyden daha yakındır. Fakat bizim aklımız, hikmeti hemen kavrayamadığı için sebepler perdesiyle muhatap olur. Yani perde Allah için değil, bizim dar anlayışımız içindir. Allah’a hiçbir şey perde olamaz; fakat sebepler, bizim nazarımızda kudretin icraatına perde olur.

Tevhid ve celal ister ki esbab ellerini çeksinler tesir-i hakikiden.

Fakat mesele burada bitmiyor. Sebepler perde olsun diye konulmuş olabilir; ama **tevhid** der ki: “Bu sebeplerin hakiki tesiri yoktur.” **Celal** der ki: “Allah’ın mülkünde ortak yoktur.” Yani Allah sebepleri aklın nazarında perde yapar; fakat onlara yaratma, icat etme, hakiki tesir verme salahiyeti vermez. Çünkü tesir verilse, tevhid bozulur, şirk kapısı açılır.

“Esbab Elleriini Çeksinler Tesir-i Hakikiden”

Sebepler hakiki tesirden ellerini çekmelidir. Yani ağaç, “Meyveyi ben yaptım” diyemez. Bulut, “Yağmuru ben indirdim” diyemez. Doktor, “Şifayı ben verdim” diyemez. Patron, “Rızkı ben verdim” diyemez. Toprak, “Çiçeği ben çıkardım” diyemez. Bunlar sadece vesiledir; hakiki tesir Allah’ın kudretindedir.

İki Hakikat Birlikte

Bu cümlede iki hakikat beraber tutuluyor: **İzzet ve azamet açısından sebepler perde olacak. Tevhid ve celal açısından sebepler tesir sahibi olmayacak.** Yani ne sebepleri tamamen inkâr edeceğiz ne de sebeplere hakiki tesir vereceğiz. Müminin ölçüsü budur: Sebeplere müracaat eder, fakat kalbini sebeplere bağlamaz.

Nefse Hitap

Ey nefsim! Sen sebebi görünce hemen ona yapışıyorsun. Hastalığı görünce ölümü hastalıktan

biliyorsun. Doktoru görünce şifayı doktordan biliyorsun. Maaşı görünce rızkı patrondan biliyorsun. Ağacı görünce meyveyi ağaçtan biliyorsun. Halbuki sebep sadece perdedir. Perdeyi gör ama perdenin arkasındaki kudreti unutma. Sebebe teşekkür et ama tesiri Allah'tan bil.